

GUVERNUL ROMÂNIEI
PRIMUL – MINISTRU

1604 D.P.S.G.
12.05.2004

Biroul permanent al Senatului
Bp 179 19.05.2004

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
SENAT
297 26.05.2004

Domnule președinte,

În conformitate cu prevederile art.111 alin.(1) din Constituție,
Guvernul României formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

referitor la propunerea legislativă intitulată *Lege privind notarii publici și activitatea notarială*.

I. Principalele reglementări

Propunerea legislativă are ca obiect organizarea activității notarilor publici, în principal, precum și modificarea și completarea unora dintre reglementările actuale referitoare la procedura notarială.

Astfel, conform *Expunerii de motive*, se dorește:

-o mai precisă definire a activității notariale și a statutului notarului public ca mandatar al unei activități publice și de autoritate într-un exercițiu profesional autohton;

-descentralizarea structurii profesionale, cu activitatea determinantă la nivelul Camerelor notarilor publici, astfel încât deciziile acestora să fie luate direct, de fiecare, în raport cu condițiile sociale și economice din circumscripția sa;

-degrevarea legii de unele prevederi care ar trebui să constituie obiectul de reglementare al statutelor profesionale, în lege rămânând de reglementat chestiunile de competență Camerelor și respectiv a Consiliului Uniunii;

-conform sistemelor de organizare, accedere și formare profesională din statele europene cu tradiție în această magistratură necontencioasă, se

reformulează sistemul profesional, instituindu-se trei grade de competență, specializare și autoritate (stagiar, substituit de notar, notar public);

-dobândirea personalității juridice de către birourile notariale;

-îmbunătățirea procedurilor notariale, și anume: creșterea celerității serviciului public, înlăturarea unor prevederi neesențiale, eficientizarea reglementărilor ce privesc raportul notar-solicitant cât și a atribuției de consultant al acestuia din urmă, eliminarea unor proceduri inutile, etc.

II. Observații și propuneri

A. Observații generale

1. Activitatea notarilor publici, precum și procedura actelor notariale sunt reglementate, în prezent, de Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, cu modificările și completările ulterioare.

Cele mai multe modificări propuse a fi aduse legii în vigoare se referă la organizarea activității notarilor publici. Sunt introduse instituții noi, cum ar fi cea a Institutului Notarial Român, la care însă, pe parcursul propunerii legislative, se face referire doar în cuprinsul unui articol (**art. 37**), fără a se arăta care vor fi atribuțiile acestui institut.

De asemenea, este prevăzută o nouă organizare a profesiei de notar public, și anume, notari titulari, notari substituiți și notari stagiați, pentru fiecare dintre aceste categorii fiind stabilită procedura de dobândire a titlaturii respective.

Propunerea legislativă conține și dispoziții cu privire la preluarea de către notarii publici a activității de publicitate imobiliară (**art. 117-121**). Față de această propunere, considerăm necesară reanalizarea oportunității unei astfel de reglementări, ținând cont de soluția adoptată recent de Guvern, în sensul unificării activității de cadastru cu cea de publicitate imobiliară, aceste activități urmând a fi efectuate de o singură instituție.

Inițiativa legislativă parlamentară cuprinde, în final, și o serie de articole referitoare la modalitatea de titularizare a notarilor publici numiți în baza dispozițiilor art. 105 din Legea nr. 36/1995, precum și a celor suspendați din activitate ca urmare a incompatibilității. Astfel, notarii publici numiți în baza art. 105, precum și cei suspendați din activitate vor fi supuși unui examen de titularizare. Apreciem că această dispoziție cu caracter retroactiv, este de natură a înlătura principiul drepturilor câștigate de cei care au devenit notari publici, cu respectarea dispozițiilor în vigoare la momentul respectiv. Prin urmare, se impune eliminarea art. 114-116.

2. La nivel comunitar, în cadrul Capitolului 2 de acquis – „*Libera circulație a persoanelor*”, au fost elaborate o serie de directive sectoriale ce reglementează accesul la anumite profesii, dintre care menționăm *directiva privind accesul la profesia de avocat într-un stat membru, altul decât cel în care a fost obținută calificarea sau directivele privind unele profesii din domeniul sănătății*.

Suplimentar, directivele sistemului general prevăd modalitățile de acces la profesii reglementate, altele decât cele care fac obiectul directivelor sectoriale. Spre deosebire de categoriile menționate anterior, în cazul profesiilor nereglementate, statele stabilesc prin norme de drept intern, modul și condițiile pentru practicarea acestora, fără a se aduce atingere principiilor fundamentale și tratatelor comunitare.

Astfel, Tratatul instituind Comunitatea Europeană reglementează libera circulație a persoanelor, acordând cetățenilor europeni dreptul de a exercita într-un stat membru al Uniunii Europene, altul decât cel de origine, activități independente sau ca salariat. Totodată, activitățile ce presupun exercițiul autorității publice, chiar și pe baze ocazionale, sunt exceptate de la aplicarea acestor dispoziții.

Menționăm că tendința la nivel comunitar este de a exclude profesia de notar din sfera excepției instituite de acest articol.

În această privință, Comisia Europeană a exprimat opinia potrivit căreia ar trebui acordat cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene accesul la profesia de notar, considerându-se că cerința naționalității poate reprezenta un obstacol pentru libera circulație a persoanelor.

Astfel, în considerarea tendințelor înregistrate cu privire la exercițiul autorității publice, în special dreptul cetățeanului Uniunii – prevăzut și în Constituția România – de a alege și de a fi ales în administrațiile publice locale din alte state membre, Comisia apreciază că ar trebui avut în vedere accesul cetățenilor europeni la această profesie.

Menționăm în acest sens legislația italiană, care a preluat opiniile Comisiei, recunoscând dreptul de a exercita profesia de notar cetățenilor din statele membre ale Uniunii Europene.

B. Observații pe text

1. La **art. 3 alin. (2)** din propunerea legislativă se prevede că „*în exercitarea funcției, notarul public se supune numai legii, regulamentului de aplicare a acesteia și statutelor profesionale*”. Față de această dispoziție, propunem reformularea în sensul ca, „*în îndeplinirea atribuțiilor profesionale, notarul public se supune numai legii, statutului și normelor*”.

de deontologie”. Aceasta, întrucât există un singur statut al notarilor publici, a cărui respectare reprezintă o obligație internă, în cadrul organizării activității notariale.

2. La **art. 3 alin. (3)**, propunem reformularea: *„notarul public trebuie să fie imparțial în toate situațiile și față de toate părțile actelor juridice”*, realizându-se astfel corelarea cu art. 7 din Legea nr. 36/1995 care stabilește principiul imparțialității notarului public în desfășurarea activității sale.

3. Propunem completarea **art. 6** cu un nou alineat, **alin. (4)**, care va avea următorul conținut:

Art. 6

„(4) – Dacă partea se opune la inserarea mențiunii prevăzute la alin. (3), notarul public va refuza întocmirea actului”.

Refuzul notarului de a întocmi actul pentru motivele arătate la art. 6 alin. (3) trebuie să fie exprimat printr-un înscris.

4. În ceea ce privește **lit. k) și l) ale art. 8**, menționăm că este necesară o detaliere a acestora pentru stabilirea modalităților concrete în care notarul public poate asigura, spre exemplu, reprezentarea unei persoane în fața instanțelor de judecată.

De asemenea, a fost omisă actuala dispoziție din art. 8 lit. k) *„eliberarea de duplicate de pe actele notariale pe care le-a întocmit”*.

5. Referitor la modificarea **art. 9**, pentru consecvența textului propunem înlocuirea sintagmei *„consultații juridice în materie notarială”*, cu sintagma *„consultații juridice notariale”*, astfel cum a fost folosită aceasta în art. 2 alin. (1) din inițiativa legislativă parlamentară.

6. La **art. 11** care reglementează soluționarea conflictelor de competență, propunem înlocuirea sintagmei *„birourile notarilor publici”* cu cea de *„notari publici”*, conflictele de competență fiind între notarii publici, și nu între birourile notariale.

7. Referitor la **art. 14** arătăm următoarele:

-la **alin. (2)**, propunem reformularea textului astfel încât să nu conducă la interpretări eronate din punct de vedere fiscal, având în vedere ca păstrarea dreptului de birou notarial individual nu are relevanță din punct de vedere fiscal.

-de asemenea, se impune eliminarea **alin. (5)-(7)**, procedura de asociere fiind dezbătută prin regulament aprobat de Consiliul Uniunii, potrivit alin. (15) al aceluiași articol. Această observație este valabilă și pentru art. 15 alin. (5).

-la **alin. (9)**, se vorbește despre posibilitatea suspendării pe durată nedeterminată, însă, în partea a doua, se face referire la vacantarea după un an a posturilor ocupate de persoane suspendate, cu excepția celor suspendați pentru incompatibilitate ca urmare a unor funcții eligibile de primar, vice-primar, președinte sau vicepreședinte al Consiliului județean. Ca urmare, rezultă că suspendarea pentru motiv de incompatibilitate este, întotdeauna, pe durată determinată și anume:

- cel mult un an (după care persoana în cauză își pierde postul);
- pe durata mandatului de primar, vice-primar, președinte sau vicepreședinte al Consiliului județean.

Dispozițiile sunt inechitabile față de persoanele care se suspendă din funcția de notar public pentru exercitarea altei funcții sau profesii retribuite. Astfel, cei ce obțin numirea ca notar public pot cere suspendarea din funcție doar pentru maxim un an, după care nu se pot întoarce la profesia de notar public decât în măsura în care există posturi vacante, pierzându-și astfel un drept câștigat.

-semnalăm, de asemenea, o *contradicție* între **alineatele (2) și (11) ale art. 14**. Astfel, în alin. (2) se menționează că, prin asociere notarul public nu își pierde dreptul la birou notarial individual. Însă, în alin. (11) se prevede că, în situația încetării asocierii, reluarea activității se va face cu respectarea art. 114 alin. (2) din propunerea legislativă, care se referă la „*examenul de titularizare*”. Or, în aceste condiții, în situația în care fostul notar public asociat nu promovează examenul de titularizare, el își pierde postul, ceea ce contrazice dispozițiile art. 14 alin. (2).

-dispoziția **alineatului (12)** nu se poate aplica în cazul în care actualizarea se face distinct pe categorii de posturi. Astfel, dacă actualizarea se va realiza pe coloanele de posturi pentru: notari în funcție, notari stagiați, substituiți de notari, notari care susțin definitivatul, schimbări de sedii, nu se precizează din ce categorie ar trebui să fie postul vacant în care să fie reîncadrat notarul public ca urmare a încetării suspendării. Apreciem că numărul notarilor publici suspendați trebuie să fie prevăzut în numărul total de posturi de notari publici în funcție.

-**alin. (13)** nu se justifică, având în vedere că înlăturarea dintr-o profesie, inclusiv din cea de notar public, constituie o măsură definitivă,

lipsa beneficiului prevăzut de acest alineat fiind o consecință firească a înlăturării din profesie.

Având în vedere cele arătate, propunem eliminarea *alin. (9)-(13) ale art. 14.*

8. La **art. 15**, propunem eliminarea prevederilor **alin. (4) și (5)**, întrucât impunerea acestor venituri realizate de notarii publici se face potrivit dispozițiilor Titlului III din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, în mod similar ca orice alte venituri din alte profesii libere reglementate să desfășoare activități independente în condițiile legii.

Menționăm de asemenea, că la **alin. (3)** al aceluiași articol, biroul notarial capătă statut de persoană juridică care este impozitat la profit potrivit Titlului II din Codul fiscal.

9. În situația în care li se acordă accesul la profesia de notar a cetățenilor din Uniunea Europeană, devine necesară corelarea prevederilor **art. 17** privind condițiile cerute pentru a deveni notar public cu dispozițiile *Legii privind recunoașterea diplomelor și calificării profesionale*, care transpune directivele Consiliului 89/48/CEE și 92/51/CEE, lege adoptată de ambele Camere ale Parlamentului.

Apreciem ca fiind oportună completarea **art. 17 lit. b)** în sensul recunoașterii diplomelor și calificării profesionale obținute în străinătate de cetățenii români, în acord cu normele interne și convențiile la care România este parte.

Art. 17 lit.g) teza finală prevede că termenele pentru a deveni notar public se reduc la jumătate dacă cel care solicită numirea a absolvit cursurile de specializare ale Institutului Notarial Român ori ale Institutului Național al Magistraturii. Apreciem că oportunitatea înființării Institutului Notarial Român, nu poate fi apreciată decât dacă se detaliază în propunerea legislativă rolul și funcțiile acestuia.

Din cuprinsul propunerii legislative rezultă că rațiunea introducerii instituției substitutului de notar este aceea de a prelungi durata de pregătire teoretică și practică anterior dobândirii calității de notar public, ceea ce exclude posibilitatea introducerii unor dispoziții care să reducă aceste termene.

10. Referitor la **art. 18**, considerăm că la reglementarea accesului în funcția de notar public, cu scutire de examen, prin ordin al ministrului justiției, a celor cu pregătire profesională deosebită, acest ordin ar trebui dat

cu luarea în considerare a avizului Uniunii Naționale a Notarilor Publici, ca organ reprezentativ al notarilor publici.

11. Din punct de vedere al tehnicii legislative, **art. 19** care reglementează cu caracter general numirea notarului public de către ministrul justiției, la propunerea Consiliului Uniunii, ar trebui să preceadă art. 18 care introduce, de fapt, o normă derogatorie de la cea generală, stabilită prin art. 19.

12. La **art. 24**, considerăm că accesul în profesie trebuie să se realizeze cu absolvenți ai învățământului superior, fără deosebire între facultățile de stat și cele particulare; ca urmare, ar trebui folosită sintagma „*facultăți de drept acreditate*”.

13. Reglementările prevăzute la **art. 25** sunt impuse de introducerea instituției notarului substitut. Textul propus prevede două modalități de acces în funcția de substitut de notar: din funcția de notar stagiar, respectiv din categoriile profesionale enumerate la art. 25 alin. (1) lit. b).

În cazul introducerii unei astfel de instituții, verificarea pregătirii și experienței profesionale se impune a se face cu mai multă exigență decât pentru stagiaři, notarul substitut urmând să îndeplinească, gradual, toate procedurile prevăzute la art. 8 din lege. Prin urmare, este necesar ca notarul substitut, atunci când intră în raporturi de muncă cu notarul public, să dobândească în prealabil calitatea prin hotărârea Consiliului Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România, și nu a Colegiului director al Camerei.

Se impune, de asemenea, o detaliere a modalității în care notarul substitut intră în raporturi de muncă cu notarul public.

14. La **art. 29 lit. e)**, având în vedere consecințele aplicării acestei dispoziții legale (excluderea din profesie), este necesară stabilirea unei proceduri clare prin care să se constate „*incapacitatea profesională*” și „*lipsa de interes în pregătirea teoretică și practică*”, eventual după modelul răspunderii disciplinare.

Totodată, propunem eliminarea sintagmei „*infracțiune gravă*” din cuprinsul **art. 29 lit. f)**, având în vedere că legea penală română nu distinge între categorii ale infracțiunilor *grave* sau *mai puțin grave*, ceea ce face dificilă aplicarea acestei dispoziții legale.

De asemenea, propunem reformularea textului, care va avea următorul conținut:

„f) – în cazul unei condamnări definitive pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni în legătură cu exercițiul activităților profesionale”.

15. La **art. 30 lit. b)** trimiterile la alte articole nu se justifică, deoarece face referire la situațiile de suspendare prevăzute de art. 41 lit. c) -care vorbește însă despre concediul de odihnă și nu are litera c) - și de art. 42 (drepturile de asigurări sociale).

La **lit. e)** a aceluiași articol, ar trebui prevăzută și o procedură de verificare a „*motivelor temeinice*” pentru care se poate încuviința suspendarea din funcția de notar public.

16. Propunem următoarea reformularea a **art. 31**:

„Art. 31 – Suspendarea din exercițiul funcției se dispune de ministrul justiției, la sesizarea Consiliului Uniunii ori pe baza hotărârii Consiliului de disciplină, în condițiile prezentei legi”.

17. **Art. 32** stabilește organizarea și funcționarea Camerei Notarilor Publici. Notarii substituiți, fiind angajați, nu pot fi membri ai Camerelor Notarilor Publici. Exercitând competențele delegate, notarul substituit este în strictă subordonare a notarului public, între ei raporturile profesionale fiind de dreptul muncii.

De asemenea, apreciem ca fiind necesară reconsiderarea atribuțiilor Camerelor, având în vedere și faptul că, spre exemplu, acțiunea de control, datorită complexității sale, trebuie gestionată de către Uniunea Națională a Notarilor Publici și Ministerul Justiției.

18. La **art. 33** se prevede că Uniunea Națională a Notarilor Publici din România se constituie din Camerele notariale. De fapt, notarii publici din camerele notariale se constituie în Uniunea Națională a Notarilor Publici. În plus, se face referire la actul constitutiv al Uniunii. Or, prevederea este inutilă, dat fiind faptul că Uniunea este constituită prin Legea notarilor publici și a activității notariale, care reprezintă, astfel, actul de constituire al Uniunii. Aceeași observație este valabilă și pentru **art. 37 alin. (3)** cu privire la Institutul Notarial Român.

19. La **art. 34**, considerăm că atribuțiile Consiliului Uniunii ar trebui prevăzute exemplificativ, și nu limitativ, așa cum rezultă din preambulul articolului.

20. La **art. 35**, propunem reconsiderarea ideii de constituire a Casei de asigurări pe principiul mutualității. De asemenea, primele de asigurare ar trebui stabilite în funcție de previziunile și natura riscului și nu în cote procentuale valorice.

21. Dat fiind faptul că, la **art. 36 alin. (8)**, formularea „*părțile se pot adresa Consiliului Uniunii ca instanță de recurs*” este nepotrivită, fiind legată de activitatea instanțelor judecătorești, propunem reformularea alineatului în sensul că „*părțile se pot adresa Consiliului Uniunii, ca instanță de control, în termen de 30 de zile de la comunicare*”.

22. **Art. 49 alin. (2)** prevede că, prin Regulament, se vor stabili condițiile de vechime juridică necesară angajării stagiilor și a substituiților de notari publici. În privința substituiților de notari, condiția vechimii este prevăzută în propunerea legislativă și de aceea nu poate fi stabilită o altă vechime prin regulament. Apreciem necesară formularea prin lege și a vechimii pentru stagii.

23. Referitor la **art. 119**, propunem eliminarea acestuia, întrucât prin Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, sunt reglementate recuperarea cheltuielilor cu investițiile atât pentru persoanele fizice independente cât și pentru persoanele juridice.

Acordarea de facilități, altele decât cele prevăzute în Codul fiscal, conduce la aplicarea acestuia în mod discriminatoriu și este tratat ca ajutor de stat, pentru care este necesar notificarea Consiliului Concurenței.

III. Punctul de vedere al Guvernului

Având în vedere considerentele prezentate, **Guvernul susține adoptarea acestei inițiative legislative, sub rezerva însușirii observațiilor și propunerilor de la pct. II.**

Cu stimă,

Adrian NĂSTASE

Domnului senator Nicolae VĂCĂROIU

Președintele Senatului